

Finansdepartementet
103 33 Stockholm

Försäkring på transportområdet i krig och kris (SOU 2013:28)

Riksgäldskontoret, fortsättningsvis Riksgälden, tillstyrker utredningens förslag på ändringar i reglerna för statlig krigsförsäkring. Riksgälden vill samtidigt understryka det behov som utredningen lyfter fram av att ytterligare analysera ett antal områden för att säkerställa en så god beredskap som möjligt. Det handlar framför allt om vidare analys av frågor där avvägning mellan tydlighet och flexibilitet behöver göras, till exempel de finansiella aspekterna.

Riksgälden stödjer också utredningens förslag att ansvaret för den statliga krigsförsäkringsverksamheten flyttas från Krigsförsäkringsnämnden till en myndighet med löpande verksamhet. Kammarkollegiet är sannolikt bäst lämpad att ansvara för denna beredskap.

Nedan följer Riksgäldens kommentarer på utvalda områden.

Behov av både tydlighet och flexibilitet

Riksgälden anser att det fortsatta analysarbetet bör fokusera på att bedöma vad som är lämpligt att reglera på förhand och vad som inte är det. En ökad beredskap för att säkerställa en central samhällsfunktion i krigs- och krissituationer kan kräva både tydlighet och flexibilitet. I vissa avseenden kan beredskapen öka genom att tydliga regler för regeringens bemyndigande fastställs på förhand. Men det skulle också kunna få motsatt effekt genom att det begränsar statens handlingsutrymme vid ett krig eller en kris.

Vidgat bemyndigande genom bredare tillämpning av krigsförsäkringslagen

Riksgälden tillstyrker utredningens förslag om att krigsförsäkringslagens tillämpning breddas till att även innefatta krissituationer i fredstid.

Utredningen belyser frågan om ett utvidgat bemyndigande för regeringen kan leda till ökade förväntningar och påtryckningar om statliga åtgärder och därmed till att fler åtgärder än nödvändigt vidtas. Denna fråga är i sig ett skäl till att ytterligare se över behovet av en ökad tydlighet kring de finansiella aspekterna av statliga transportförsäkringar, vilket även tas upp nedan.

Krigsutbrottsförsäkringar

Riksgälden tillstyrker utredningens förslag om att förtydliga omfattningen av krigsutbrottsförsäkringar.

I förslaget förtydligas omfattningen genom att ersätta *svenska intressen* med en tydligare definition, klargöra statens rätt att säga upp avtal samt att tidsbegränsa dessa. En tydligare definition av försäkringsåtagandet minskar statens risk för försäkringsutbetalningar för krigsskada på transporter som inte anses nödvändiga av staten. Det minskar också osäkerheten för försäkringstagaren, vilket rimligen främjar att transporter fortlöper enligt statens önskemål vid ett krigsutbrott.

Samtidigt förefaller det vara ändamålsenligt att krigsutbrottsavtalen utgör ett åtagande som är relativt generellt i sin utformning. Det beror på att omständigheterna kring en specifik situation är okänd på förhand. Potentiellt negativa konsekvenser av att staten på förhand ingår ett mer generellt åtagande redan i fredstid kan minskas genom att tidsbegränsa avtalen. Men för att behålla samma transportskydd måste det då samtidigt säkerställas att det finns beredskap för att kunna ingå mer specifika försäkringsåtagande på kort tid efter själva utbrottstillfället.

Frågan om krigsutbrottsförsäkringar är ett typexempel på den avvägning mellan tydlighet och flexibilitet som tidigare lyfts fram.

Affärsmässighet och ersättning till staten

Riksgälden tillstyrker utredningens förslag att försäkringsvillkoren så långt det är möjligt ska utformas på ett affärsmässigt sätt. En viktig del i detta är att den myndighet som ansvarar för krigsförsäkringar har, eller med kort varsel kan skaffa, hög kompetens inom transportförsäkringsmarknaden.

Riksgälden är också positiv till förslaget att utgångspunkten för premierna är att de ska motsvara statens förväntade kostnader. Det bör dock noteras att en anledning till att den privata marknaden kan upphöra att fungera i krigs- eller krissituationer är att försäkringsgivarna saknar förutsättningar att bedöma och beräkna risken i försäkringsåtagandena på ett tillförlitligt sätt. I sådana fall kommer även staten att ha motsvarande svårighet att beräkna en riskavspeglande kostnad.

Som utredningen påpekar kan det i vissa scenarion bedömas som både lämpligt och möjligt att subventionera premieuttaget. Däremot ifrågasätter Riksgälden förslaget om att subventionerade premier ska sättas utifrån vad försäkringstagarna kan bära. En sådan utgångspunkt riskerar att leda till negativa samhällsekonomiska konsekvenser mot bakgrund av att andra aspekter också påverkar transportutbudet och att betalningsförmågan kan variera mellan olika försäkringstagare. Utgångspunkten bör i stället vara att uppnå önskad effekt på

utbudet av transporter. I en sådan analys är försäkringstagarnas betalningsförmåga och betalningsvilja två av flera variabler som bör vägas in.

Vidare säger utredningen inget om hur eventuella premiesubventioner ska finansieras eller hur försäkringsmässiga under- och överskott ska hanteras. Huruvida det är något som lämpligen behöver förtydligas på förhand, eller hållas öppet, bör ses över i en vidare analys.

Ansvarig myndighet

Riksgälden stödjer utredningens förslag att ansvaret för den statliga krigsförsäkringsverksamheten flyttas till en myndighet som redan har en löpande verksamhet. En sådan myndighet har rimligen bättre möjligheter att upprätthålla en hög beredskap och kvalitet i arbetet.

Det finns i enlighet med utredningens beskrivning ett fåtal myndigheter med löpande verksamhet vars nuvarande ansvarsområde angränsar till krigsförsäkringsverksamheten. Ingen av dessa myndigheter har en verksamhet som gör att den kan bedömas som självskrivet att ta över det aktuella ansvaret.

Kammarkollegiet torde ligga närmast till hands att ta över ansvaret för krigsförsäkringsverksamheten. Kammarkollegiets erfarenhet av sakförsäkringsfrågor är en bra grund för att utveckla en transportförsäkringsverksamhet, vilket också skulle medföra en samlad sakförsäkringsverksamhet inom staten med en tillräckligt stor analytisk massa. Myndigheten har dessutom erfarenhet från en varierande verksamhet med flera olika specialområden. Dessa organisatoriska och praktiska förutsättningar talar för att Kammarkollegiet kan förvalta ansvaret för transportförsäkringar i krig och kris på ett ändamålsenligt sätt.

Riksgäldsdirektör Hans Lindblad har beslutat i ärendet efter föredragning av Greta Blind. I den slutliga handläggningen har även Kristoffer Ekström och avdelningschefen Magnus Thor deltagit.

Hans Lindblad

Greta Blind